

SAŽETAK PRESUDE

MUSTAFA TUNÇ I FECIRE TUNÇ PROTIV TURSKE OD 14. TRAVNJA 2015. GODINE ZAHTJEV BROJ 24014/05

Istraga koju su provela nadležna tijela bila je u skladu s postupovnim zahtjevima iz članka 2. Konvencije

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva roditelji su mladića koji je preminuo 2004. godine za vrijeme vojnog roka kojeg je služio na postrojenju u vlasništvu privatne naftne kompaniji kojoj je turska vojska pružala usluge zaštite. Dana 13. veljače 2004. godine, podnositeljev sin ozlijeđen je hicem iz pištolja te je odmah prevezen u bolnicu gdje je ubrzo preminuo.

Nadležne turske vlasti odmah su pokrenule istragu tijekom koje su provedene različite istražne radnje između kojih i obdukciju te ispitivanje vojnika koji su bili prisutni u vozilu koje je prevezlo podnositeljevog sina u bolnicu kao i ostalih svjedoka. Istražne radnje pokazale su kako je došlo do uporabe oružja podnositeljevog sina. Različiti dokazi s mjesta događaja poslani su u vojni laboratorij na analizu. Po provođenju istrage zaključeno je kako je podnositelj nastradao uslijed nesretnog događaja, baratajući vlastitim oružjem.

Dana 30. lipnja 2014. godine, vojno tužiteljstvo je zaključilo da ne postoji osnovana sumnja za podizanje optužnice jer ništa nije ukazivalo na to da je druga osoba odgovorna za smrt podnositeljevog sina. Protiv navedene odluke, podnositelji su podnijeli žalbu navodeći kako nisu ispitane sve okolnosti slučaja koje su dovele do smrti njihovog sina. Vojni sud prihvatio je žalbu te naložio dodatnu istragu tijekom koje je ustanovljeno da je podnositeljeva smrt nesretni slučaj. Podnositeljev sin sjedio je na kutiji streljiva te je pokušao ustati na način da se naslonio na ruku u kojoj je držao pištolj. Pištolj je pri tom opalio, pogodivši ga. Vojno tužiteljstvo okončalo je istragu, a vojni sud odbio je žalbu podnositelja.

Dana 13. siječnja 2005. godine, podnositelji su pred Višim vojno-upravnim sudom podnijeli tužbu tražeći naknadu štete nastale uslijed smrti njihovog sina. Dana 10. siječnja 2007. godine, sud je djelomično usvojio njihov tužbeni zahtjev.

Pozivajući se na članak 2. Konvencije, podnositelji su prigovarali pred Sudom kako istraga koju su nadležna tijela provela radi ispitivanja okolnosti u kojima je preminuo njihov sin nije bila u skladu sa procesnim zahtjevima iz članka 2. Konvencije.

Dana 25. lipnja 2013. godine, Sud je donio presudu kojom je ustanovio kako je došlo do povrede članka 2. Konvencije zbog toga što istraga nije bila neovisna jer, jedan od tri člana vojno-sudbenog vijeća koje je odlučivalo tijekom istrage nije djelovao neovisno budući da nije bio profesionalni sudac, već vojni dužnosnik podvrgnut hijerarhijskim i vojno-disciplinskim pravilima.

Dana 25. listopada 2013. godine, turska vlada podnijela je zahtjev za upućivanje predmeta Velikom vijeću Suda.

❖ OCJENA VELIKOG VIJEĆA

Prije upuštanja u ispitivanje je li istraga bila učinkovita, Sud se osvrnuo na Vladin argument prema kojemu se podnositelji nisu mogli smatrati žrtvom u konvencijskom smislu budući da se nije radilo o nasilnoj smrti (podnositeljev sin preminuo je usred nesretnog slučaja) te zbog toga što su nadležne vlasti podnositeljima isplatile odgovarajuću naknadu štete.

Sud je istaknuo kako se nesretni slučaj kao uzrok smrti nije sa dovoljnom sigurnošću odmah mogao utvrditi, a ako postoji mogućnost da se radi o nasilnoj smrti, nadležna tijela dužna su provesti istragu. Nadalje, sama činjenica da su nadležna tijela podnositeljima isplatila naknadu štete ne oslobađa državu obveze da provede istragu.

Sud je naglasio kako članak 2. Konvencije zahtjeva da su nadležna domaća tijela u slučaju nasilne smrti, dužna provesti službenu učinkovitu istragu čija forma i sadržaj ovisi o okolnostima slučaja. Prema stavu Suda, da bi se istraga mogla smatrati učinkovitom u smislu članka 2. Konvencije, mora prvenstveno biti „odgovarajuća“, odnosno tijekom istrage moraju biti utvrđene sve relevantne činjenice te kad je to moguće, ona mora dovesti do identifikacije i kažnjavanja počinitelja. Nadalje, nadležne vlasti moraju „poduzeti sve razumne mjere putem kojih će pribaviti i osigurati dokaze u predmetnom slučaju“. Zaključci istrage posebice moraju biti „utemeljeni na neovisnoj, objektivnoj i temeljitoj analizi predmeta“. Nadležna tijela koja provode istragu moru biti „neovisna od ostalih osoba koje bi na bilo koji način mogle biti povezane s predmetom i to ne samo u hijerarhijskom nego i u praktičnom smislu“. Isto tako, istraga mora biti provedena „pravodobno i žurno“. Istraga mora biti „dostupna obitelji žrtve u onoj mjeri u kojoj je to potrebno za zaštitu njihovih prava“. Štoviše, istraga u određenoj mjeri mora biti „povrgnuta i oku javnosti“. Sud je stoga ispitivao je li tužena država ispunila navedene postupovne obveze iz članka 2. Konvencije, uzimajući u obzir specifične okolnosti slučaja te promatrajući istragu u njezinoj cjelovitosti.

a) Je li istraga bila pravodobna i odgovarajuća?

Istraga je pokrenuta isti dan kada je pronađeno tijelo, a okončana je četiri mjeseca kasnije, odlukom vojnog tužiteljstva kako neće podizati optužnicu. Ubrzo nakon toga vojni sud je odredio dodatnu istragu koja je trajala dva mjeseca. Sud je zaključio kako je istraga provedena pravodobno, bez neopravdanih zastoja te s dužnom pažnjom.

Sud je ustanovio kako su tijekom istrage ispitani svi relevantni svjedoci, prikupljeni materijalni dokazi, provedena obdukcija te kako su provedene ostale potrebne istražne radnje. Domaća nadležna tijela ispitala su sve moguće hipoteze o uzroku smrti (samoubojstvo, ubojstvo, nesretni slučaj). Slijedom navedenog Sud je utvrdio kako je istraga provedena na odgovarajući način, odnosno kako su utvrđene sve relevantne činjenice i uzrok smrti podnositeljevog sina.

b) Je li istraga bila dostupna obitelji žrtve u onoj mjeri u kojoj je to potrebno za zaštitu njihovih prava?

Državno tužiteljstvo podnositeljima je dostavilo kopiju odluke kojom je odlučeno kako ne će podizati optužnicu, zajedno sa sažetim prikazom materijala prikupljenih tijekom istrage. Podnositeljima je naknadno omogućen pristup i samom istražnom spisu predmeta. Vojni sud je prilikom odlučivanja o žalbi u obzir uzeo podnositeljeve navode na temelju kojih je između ostalog donio odluku o provođenju dodatne istrage. Sud je stoga zaključio kako je

podnositeljima omogućen pristup rezultatima istrage u onoj mjeri koja je bila potrebna za zaštitu njihovih prava.

c) Je li istraga bila neovisna?

Prilikom ispitivanja neovisnosti istrage, Sud je primijetio kako je istraga provedena na dvije razine: od strane vojnog tužiteljstva i od strane vojnog suda.

Sud je istaknuo kako su vojni tužitelji od strane neposredno nadređenog podvrgnuti ocjenjivanju načina na koji izvršavaju svoje dužnosti, o čemu ovisi njihovo napredovanje u službi. Zakonom i Ustavom zajamčena je i neovisnost vojnog tužitelja te je predviđena zabrana poticanja vojnog tužitelja da pokrene postupak. U prilog neovisnosti ide i činjenica da predsjednik države sudjeluje u postupku imenovanja vojnog tužitelja. Međutim, Sud ističe kako navedeno nije samo po sebi dovoljno da bi se istraga mogla smatrati neovisnom, već je potrebno *in concreto* ispitati neovisnost vojnog tužitelja i to provjeravanjem je li postojala kakva veza između vojnog tužitelja i subjekta istrage te jesu li postojali materijalni dokazi koji su ukazivali na njegovu nepristranost. Ispitivajući postojanje veze, Sud je ustanovio kako između vojnog tužitelja i osumnjičenika te ostalih pripadnika turske vojske koji su ispitani u svojstvu svjedoka nije postojala hijerarhijska, poslovna ni ikakva druga veza.

Nadalje, Sud je zaključio nema dokaza koji bi ukazali na pristranost vojnog tužitelja koji je sam rukovodio istragom, sudjelovao u brojnim istražnim radnjama, ispitivao svjedoke, nadgledao obdukciju, naložio prikupljanje uzoraka itd. Iz navedenog se stoga ne može zaključiti kako je vojno tužiteljstvo pasivno prihvatilo činjenicu da se radi o nesretnom slučaju već je do takvog zaključka došlo aktivnim provođenjem istrage. Sud se ovdje osvrnuo i na pitanje neovisnosti različitih stručnjaka koji su provodili određene istražne radnje kao što su prikupljanje uzoraka i provođenje balističkog vještačenja.

Sud je zaključio da iako se radi o zaposlenicima turske vojske, oni nisu rukovodili istragom, niti je postojala ikakva hijerarhijska povezanost između njih i osoba nad kojima se istraga provodila. Naime, oni su bili zaduženi za provođenje radnji za koje je bilo potrebno određeno stručno znanje. Činjenica da se radilo o zaposlenicima turske vojske nije sama po sebi mogla utjecati na njihovu neovisnost. Drugačije tumačenje dovelo bi do nametanja neprihvatljivih ograničenja sudbenoj vlasti prilikom angažiranja osoba sa potrebnim stručnim znanjem.

U odnosu na istragu provedenu od strane vojnog suda, Sud je primijetio kako je zakonska regulativa koja je bila na snazi tijekom provođenja istrage, dovela u pitanje nepristranost vojnog suda koji je odlučivao o žalbi podnositelja protiv odluke vojnog tužiteljstva da neće podignuti optužnicu. Prvo, vojni sud je odlučivao u sastavu od tri suca, od kojih su dva bila suca profesionalca, a jedan vojni dužnosnik koji nije bio obuhvaćen mehanizmom zaštite neovisnosti kao ostala dva. Drugo, iako je zakonom bila predviđena sudačka neovisnost na sličan način kao i vojnim tužiteljima te su isto tako bili podvrgnuti ocjenjivanju o kojemu je ovisilo njihovo napredovanje, takav postupak ocjenjivanja nije bio u potpunosti neovisan sukladno turskom Ustavu, a što je kritizirao i sam Ustavni sud. Međutim, Sud je i ovdje istaknuo kako navedeno nije ukazivalo da istraga nije bila neovisna te kako je bilo potrebno ispitati konkretne okolnosti slučaja. U tom smislu, Sud je zaključio kako nije postojao hijerarhijski niti bilo kakav drugi odnos ovisnosti između sudaca i osoba nad kojima se provodila istraga. Isto tako, vojni sud je odredio provođenje dodatne istrage te je prilikom odlučivanja uzeo u obzir sve prikupljene relevantne dokaze. Sud je ovdje posebice istaknuo kako postupovni aspekt članak 2. Konvencije od nadležnih tijela zahtjeva da poduzmu sve radnje (iscrpe sve navode, prikupe dokaze, ispitaju svjedoke) koje su moguće s obzirom na

okolnosti slučaja. Takve radnje ne moraju nužno dovesti do podizanja optužnice ili donošenja osuđujuće presude. Procesni zahtjevi članka 2. Konvencije odnose se na sam postupak, odnosno način na koji je postupak (u bilo kojem stadiju) proveden, a ne na sam ishod postupka.

Sud je na kraju zaključio kako tijela koja su provodila istragu nisu u potpunosti uživala zakonsku neovisnost. Međutim, ako se u obzir uzmu sve okolnosti slučaja i to hijerarhijska i osobna neovisnost tijela koje je provelo istragu i subjekta istrage s jedne strane te način na koji su istražna tijela postupala, Sud je ustanovio kako je istraga bila temeljita, neovisna i dostupna obitelji žrtve u onoj mjeri u kojoj je to potrebno za zaštitu njihovih prava.

Slijedom navedenog Sud je utvrdio kako nije došlo do povrede procesnog aspekta članka 2. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.

